

ΧΟΣΕ ΚΑΡΛΟΣ ΣΟΜΟΘΑ

σπουδή στο μαύρο

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η «ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ»
ΤΟΥ ΣΕΡΛΟΚ ΧΟΛΜΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΧΡΗΣΤΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΧΟΣΕ ΚΑΡΛΟΣ ΣΟΜΟΘΑ

σπουδή στο μαύρο

Η «ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ» ΤΟΥ ΣΕΡΛΟΚ ΧΟΛΜΣ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 556

Χοσέ Κάρλος Σομόθα, Σπουδή στο μαύρο

José Carlos Somoza, *Estudio en negro*

Μετάφραση: Χριστίνα Θεοδωροπούλου

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Διορθώσεις: Ελένη Μαρτζούκου

Σελιδοποίηση: Παναγιώτης Βογιατζάκης

Copyright© José Carlos Somoza, 2019

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2020

Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα

από τις εκδόσεις Espasa/Editorial Planeta, Βαρκελώνη 2019

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα

από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Ιούνιος 2022

ΚΕΤ Γ930 ΚΕΠ 387/22

ISBN 978-960-16-9256-2

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΙΝΘΟΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΔΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΡΕΛΟΥΔΙΟ ΓΙΑ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ

Είναι αδιαμφισβήτητη η θεατρική επιτυχία του θανάτου· παίζεται αιωνίως και η προεμέρα του δε χρειάζεται καμία πρόβα για να είναι τέλεια.

ΣΕΡ ΧΕΝΡΥ ΤΖΟΡΤΖ ΜΠΡΑΪΑΝΤ,
Μελέτη περί του αγγλικού θεάτρου (1871)

Ο θάνατος ήταν γρήγορος αλλά ανακουφιστικός, σαν την αίσθηση που έχουμε όταν φτάνουμε με τα δάχτυλα το σημείο εκείνο της πλάτης μας που μας τρώει ώρες τώρα.

Τόσο καταπραϋντικός, ακαριαίος, σχεδόν χυμώδης.

Δεν υπήρξε αγωνία, ούτε γιατρός ούτε φίλος ή συγγενής για να τον κλάψει, ούτε κοράκια για να μεταφέρουν το φέρετρο, ούτε άλογα στολισμένα με μαύρα φτερά, ούτε χήρα με βέλο επικεφαλής κάποιας πομπής. Η κρίσιμη στιγμή τον βρήκε καθιστό. Ύστερα τον κουβάλησαν δύο άτομα και τον έβγαλαν από το σπίτι του μέσα σε ένα σακί. Όσα ακολούθησαν δεν ήταν σιωπή, μα ο θόρυβος από το κοινότοπο τράνταγμα ενός κάρου, ένας θόρυβος που δεν άρμοζε καθόλου στο πένθιμο φορτίο του.

Είχε πια νυχτώσει όταν το τραμπαλιζόμενο εκείνο όχημα σταμάτησε. Οι δύο άντρες κατέβηκαν, άνοιξαν το σακί και ο πεθαμένος πάτησε τα πόδια του στο έδαφος. Τον προσκάλεσαν να μπει σ' ένα μέρος εντελώς άγνωστο. Εκ πρώτης όψεως ήταν ένα ερειπωμένο σπίτι, ίσως μια αγροει-

κία. Μύριζε σβουνιές γελάδας και δεν είχε παρά ελάχιστα έπιπλα. Όπως το υπερπέραν, σ' έκανε ασφαλώς να χάνεις την πίστη σου.

Ο ένας από τους άντρες που τον συνόδευαν στάθηκε στο πιο ευρύχωρο δωμάτιο και άναψε μια λάμπα πετρελαίου.

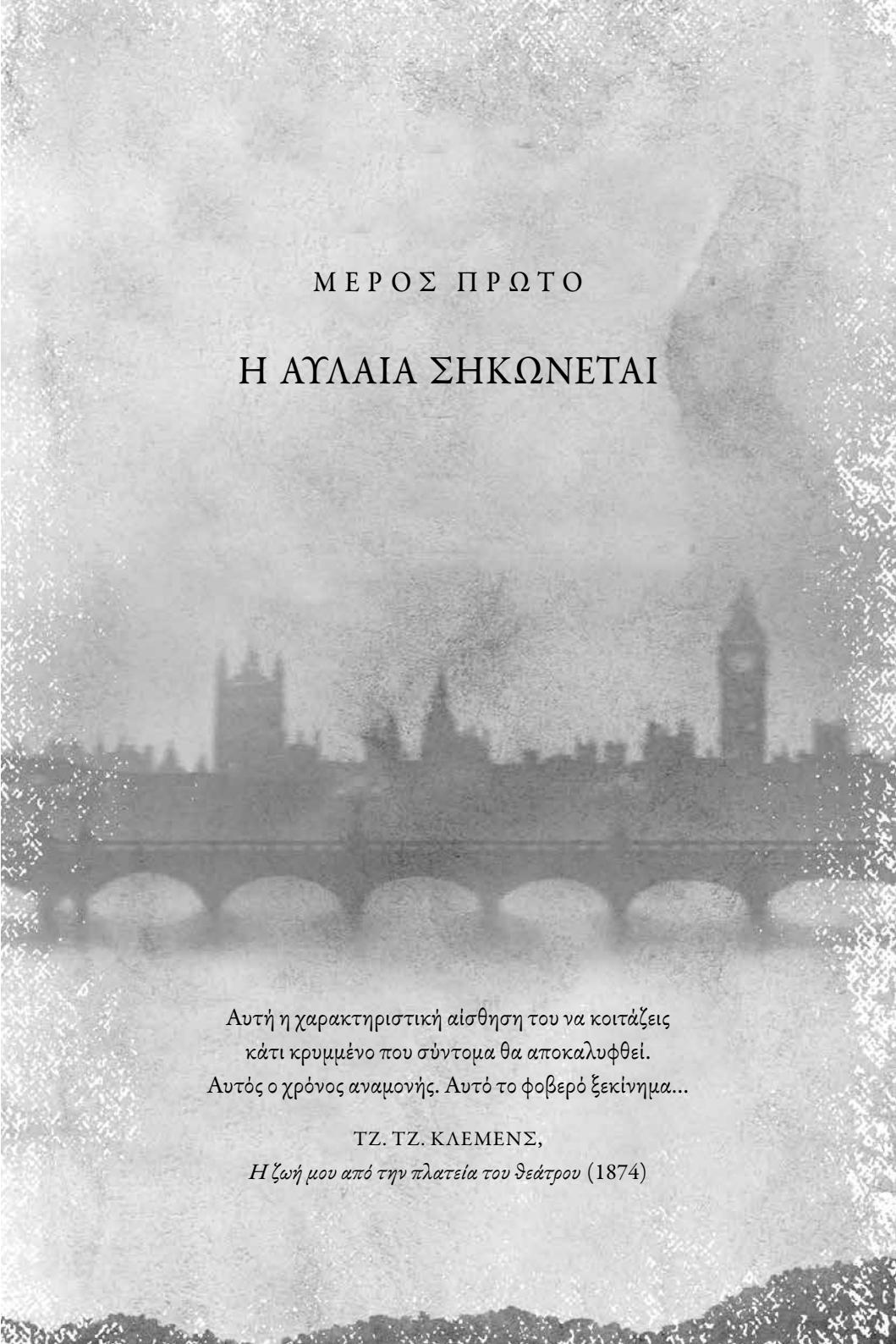
«Πώς νιώθετε;»

Ο πεθαμένος έκανε έναν μορφασμό που δήλωνε κόπωση και αδιαφορία. Εκείνο το ετοιμόρροπο και αφιλόξενο σπίτι δεν τον κέντριζε καθόλου. Αναπολούσε τη γεμάτη δραστηριότητα ζωής του, και ακόμα και η στιγμή της αστραπής του τέλους φάνταζε συγκριτικά πολύ πιο αυθεντική και απολαυστική από κείνο το σκονισμένο τίποτα (αλήθεια, αναρωτιόταν, πού να είχε τρυπώσει το κορίτσι που είχε προκαλέσει τον θάνατό του;). Όμως ούτε ολόκληρη η επιστήμη του 19ου αιώνα που γνώριζε ο πεθαμένος, με τα πολυμήχανα τεχνάσματά της, με τις θεωρίες για άθεους πιθήκους και με την αγγλικανική της θρησκεία, δε χρησίμευε για να του εξηγήσει πώς θα ήταν η ζωή έχοντας διαβεί το τελευταίο κατώφλι. Υπέθεσε πως θα συνήθιζε. Δεν υπήρχε πια τίποτα καλύτερο, μα ούτε και χειρότερο.

Επιπλέον –κι όταν το έμαθε αυτό χάρηκε υπερβολικά– υπήρχε μεγάλη πιθανότητα να μην ήταν για πολύ καιρό μόνος. Του το είπε ο άντρας λίγο μετά.

«Θα 'ρθουν κι άλλοι πεθαμένοι».

Ένωσε ανακούφιση. Το πτώμα, μες στην απέραντη μοναξιά του, χάρηκε που θα είχε συντρόφους.

The background is a grayscale, textured image of a city skyline. In the foreground, a bridge with several arches spans across a river. In the background, the silhouettes of various buildings and a prominent clock tower are visible against a light, hazy sky. The overall texture is grainy and artistic.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΥΛΑΙΑ ΣΗΚΩΝΕΤΑΙ

Αυτή η χαρακτηριστική αίσθηση του να κοιτάζεις
κάτι κρυμμένο που σύντομα θα αποκαλυφθεί.
Αυτός ο χρόνος αναμονής. Αυτό το φοβερό ξεκίνημα...

ΤΖ. ΤΖ. ΚΛΕΜΕΝΣ,

Η ζωή μου από την πλατεία του θεάτρου (1874)

Ο ΚΥΡΙΟΣ Χ

1

Το μυστήριο που πρόκειται να διηγηθώ δεν έχει να κάνει μ' εμένα, αλλά με τον κύριο Χ. Όμως νομίζω πως θα πρέπει να πω κάτι και για μένα.

Και θα μπορούσα να πω πολλά πράγματα για μένα, αλλά αυτό που μου έρχεται τώρα είναι το εξής:

Στις αρχές του 1882 ζούσα με τη μητέρα μου στο Σάουθγουαρκ του Λονδίνου, σε μια βρομερή τρύπα για την οποία ο σπιτονοικοκύρης μας ζητούσε μια περιουσία. Τότε η μητέρα μου μια μέρα έμεινε να με κοιτάζει, και πια δε σταμάτησε. Όταν κατάλαβα πως είχε πεθάνει, κάλεσα τον αδελφό μου, πληρώσαμε για τη μεταφορά του φέρετρου στο Πόρτσμουθ, απ' όπου καταγόμαστε, για να τη θάψουμε δίπλα στον πατέρα μου, και συνέβη στον σταθμό της γενέτειράς μας ο αδελφός μου ν' αγοράσει τις τοπικές εφημερίδες – την *Πόρτσμουθ Τζέρονάλ*, το *Μάτι του Πόρτσμουθ* και την *Πόρτσμουθ Γκαζέτ*. Ο αδελφός μου διάβαζε τις εφημερίδες κυρίως για τις κριτικές των θεατρικών παραστάσεων, παρότι εδώ και χρό-

νια είχε εγκαταλείψει το όνειρό του να γίνει ηθοποιός και εργαζόταν ως υπάλληλος σε τράπεζα. Τότε είδε κάτι στην Τζέριναλ και μου το επισήμανε. Ζητούσαν νοσοκόμα για να φροντίζει έναν ψυχασθενή σ' ένα ιδιωτικό ίδρυμα για άντρες στο Σάουθσι, στο Πόρτσμουθ. Το σκέφτηκα για λίγο –μόνο για λίγο– και, όταν επέστρεψα πια στο Λονδίνο, έστειλα τις συστάσεις μου. Δύο βδομάδες αργότερα έλαβα μια επιστολή ότι γινόμουν δεκτή. Για δεξ, σκέφτηκα. Ένιωσα σαν να έκλεινα έναν κύκλο στη ζωή μου· είχα γεννηθεί στο Πόρτσμουθ και επέστρεφα εκεί, ίσως για πάντα.

Εκείνη την εποχή βλέπουμε μ' έναν άντρα που είχα γνωρίσει τέσσερα χρόνια νωρίτερα. Λεγόταν Ρόμπερτ Μίλγκριου και ήταν ναυτικός σ' ένα εμπορικό πλοίο, το οποίο σήμαινε πως με επισκεπτόταν όποτε μπορούσε, ή τουλάχιστον έτσι μου έλεγε. Μη φανταστεί ο αναγνώστης κανέναν αμούστακο και μυώδη νεαρό· ήταν μεγαλύτερός μου, γεροδεμένος αλλά κοντούλης, με απεριποίητη γενειάδα. Του άρεσε να πίνει και καμιά φορά γινόταν βίαιος, αλλά υποθέτω πως δεν μπορεί κανείς να τα έχει όλα. Όσο ζούσε η μητέρα μου, δεν τον έφερνα ποτέ στο σπίτι, όμως αυτή τη φορά, όταν μου ανάγγειλε ότι ερχόταν, προετοίμασα τα πράγματα για να του ανακοινώσω το νέο. Του έφτιαξα ραγού, που του άρεσε πολύ, και του αγόρασα ένα μπουκάλι καλό κόκκινο κρασί, που του άρεσε πιο πολύ.

Προηγουμένως τον πήγα να δούμε μια παράσταση τσίρκου στο Κάμπερουελ. Σ' αυτές τις παραστάσεις είχαμε την οικονομική δυνατότητα να πηγαίνουμε, κι εμείς οι γυναίκες μπαίναμε μέσα χωρίς προβλήματα. Επιπλέον, παρόλο που οι περισσότερες δεν είναι σκανδαλιστικές, σου προκαλούν πολλές συγκινήσεις, μ' αυτές τις μεταμ-

φιεσμένες φιγούρες των σαλτιμπάγκων, που κάνουν ασταμάτητα γκριμάτσες. Σ' αυτή την παράσταση ήταν κλεισμένοι σ' ένα μεγάλο κλουβί και παρίσταναν πως ήθελαν να βγουν έξω. Φώναζαν και χοροπηδούσαν σαν πίθηκοι. Ο Ρόμπερτ γέλασε τόσο που κόντεψαν να σκάσουν τα πνευμόνια του –που ήδη ήταν κατεστραμμένα–, κι ύστερα πήγαμε στο σπίτι, εκείνος κάπως ζαλισμένος από τις πιρουέτες και τις τσιρίδες. Την ώρα του δείπνου άκουσε σιωπηλός το σχέδιό μου να πάω στο Πόρτσμουθ, να δουλέψω και να μαζέψω οικονομίες για ν' αγοράσω ένα σπιτάκι εκεί για τους δυο μας. Ενώ εγώ μιλούσα, εκείνος καταβρόχθισε δυο ολόκληρα πιάτα ραγού. Όταν τελείωσα, εξακολούθησε να μένει σιωπηλός. Φοβήθηκα. Ύστερα άπλωσε το χέρι του, πήρε το άδειο πια μπουκάλι του κρασιού και μου το πέταξε στο κεφάλι. Για καλή μου τύχη, μια καρέκλα αποφάσισε να μπει στη μέση την κατάλληλη στιγμή, σκόνταψα πάνω της και το μπουκάλι έσπασε στον τοίχο. Τα γυαλιά έπεσαν πάνω μου. Κι ύστερα έπεσε πάνω μου ο Ρόμπερτ. Με σήκωσε μόνο με το ένα χέρι. Ήταν κοντόχοντρος, πιο κοντός από μένα και πιο μεγάλος στα χρόνια, αλλά ήταν άντρας βέβαια. Η δύναμή του ήταν τεράστια. Η δική μου έφτανε μόνο για να περιποιούμαι και να θεραπεύω. Εκείνου ήταν τρομερή. Καταστροφική.

«Θ' αφήσεις το Λονδίνο γι' αυτή την ποντικότηρπυα!» άναβε και κόρωνε, ξεφώνιζε, με τη γενειάδα γεμάτη ραγού. Έμοιαζε με τρελαμένο σαλτιμπάγκο. «Θες να μ' αφήσεις και να την κάνεις! Θα πας μόνη σου εκεί πέρα, σαν καμιά τσούλα! Ούτε στ' όνειρό σου, κυρία μου!»

Γιατί έκανε έτσι; του είπα, τον ικέτεψα. Μπορούσαμε να συνεχίσουμε να βλέπoμαστε στο Πόρτσμουθ!

Αλλά δε μ' άκουγε.

Ποτέ δε μ' άκουγε όταν ήταν μεθυσμένος, όμως αυτό το ήξερα ήδη.

Ήταν δύστροπος, όμως κι αυτό το ήξερα.

Όστούσο εκείνη τη στιγμή έκανε κάτι που δεν είχε κάνει ποτέ και που εγώ δεν ήξερα ότι μπορούσε να μου κάνει κάποια μέρα.

Άρχισε να με στραγγαλίζει.

«Ρό... μπερτ...» είπα ξέπνοα.

Με είδα να πεθαίνω. Εκεί, στο φτωχικό μου με τα δύο δωμάτια, με το σερβίτσιο μου θρύψαλα και με τα χέρια του Ρόμπερτ γύρω απ' τον λαιμό μου. Όμως αυτό που με τρόμαξε περισσότερο ήταν τα μάτια του. Είχαν γίνει σκούρα και οσμίζονταν σάρκα. Δεν ήθελα να τα κοιτάζω.

«Θε... θες να φύγεις; Θες;...» τραύλιζε. «Ε λοιπόν... φύγε!»

Ύστερα μ' άφησε. Κι ενώ εγώ έβηχα στα πόδια του, τον άκουσα να φωνάζει ότι εντάξει, να φύγω και να πάω στην ίδια την κόλαση αν ήθελα.

Πήρε ένα μέρος από τις οικονομίες μου και κοπάνησε την πόρτα πίσω του.

Τελικά έγινε ό,τι γινόταν συνήθως. Την επόμενη μέρα –εγώ ακόμη στο κρεβάτι του πόνου– κάποιος γλίστρησε έναν φάκελο κάτω από την πόρτα μου. Περιείχε ένα χαρτί. Ήταν από τον Ρόμπερτ, αν και δεν ήταν ο γραφικός του χαρακτήρας, και γι' αυτό ήξερα πως προερχόταν από εκείνον. Ποτέ δεν ήταν ο γραφικός χαρακτήρας του Ρόμπερτ όταν προερχόταν απ' τον Ρόμπερτ, επειδή ο Ρόμπερτ μόλις που ήξερε να γράφει και ζητούσε από κάποιον άλλο –έναν ναύτη, έναν καμαρότο, έναν μπακαλόγατο–, που ούτε αυτός έγγραφε καλά, αλλά πάντως λίγο καλύτερα, να γράψει το μήνυμα που του υπαγόρευε ο ίδιος. Μου έλεγε πως με συγχωρούσε. Πως θα προσπα-

θούσε να συνεχίσει να με βλέπει στο Πόρτσμουθ, στο πρώτο μου απογευματινό ρεπό. Πως μ' αγαπούσε.

Εγώ δεν αντέδρασα. Ούτε καλά ούτε άσχημα. Κανόνισα τα πράγματα με τον σπιτονοικοκύρη μου, κράτησα τα απαραίτητα, χάρισα τα υπόλοιπα στον αδελφό μου και, την ημέρα που θα ξεκινούσα τη δουλειά, στα μέσα Ιουνίου, φόρεσα το πιο ωραίο μου φουστάνι και πήρα ένα τρένο από τον σταθμό του Γουότερλου.

2

Σ' όλη τη διαδρομή κλωθογύριζα στο μυαλό μου το ίδιο πράγμα. Γιατί δεν ήθελε να πάω στο Πόρτσμουθ; Εκείνος ζούσε στη θάλασσα, τι τον ένοιαζε;

Ο Θεός το ξέρει ότι δεν ήταν όμορφη πόλη. Όμως είχε ένα λιμάνι το οποίο, παρόλο που σε αποθάρρυνε αν ήθελες να γράφεις ποιήματα, ήταν ιδανικό για κάθε ναυτικό. Κατά τα λοιπά υπήρχαν φτωχικά σπίτια –είχα μεγαλώσει σ' ένα τέτοιο– και η αρχοντική περιοχή του Σάουθσι, που με τον καιρό είχε αναπτυχθεί, και τώρα ζούσαν εκεί ευκατάστατοι άνθρωποι και είχε πολύ περισσότερα θέατρα. Υπήρχε επίσης το Κλάρεντον Χάουζ, το ίδρυμα στο οποίο θα εργαζόμουν.

Όπως και να 'ταν, γιατί έκανε έτσι; Τι κακό είχα κάνει αυτή τη φορά; Είναι αλήθεια ότι για κάποιον καιρό δε θα είχα δικό μου σπίτι –θα έμενα στο ίδρυμα–, όμως και στο Λονδίνο βλέπομασταν εκτός σπιτιού. Δεν το καταλάβαινα, όμως αυτό μου συνέβαινε πάντα με τον Ρόμπερτ. Δεν καταλάβαινα ούτε εμένα την ίδια: Δεν ήθελα να τον ξαναδώ –είχα ακόμη στον λαιμό μου τα σημάδια από τα δάχτυλά του, που τα είχα κρύψει κάτω από ένα μαντίλι–,

όμως ήξερα πως, όταν θα μου ξανάγραφε, εγώ θα ήμουν εκεί. Το ήξερα, όσο κι αν το αρνιόμουν στον εαυτό μου.

Λίγα πράγματα μου έμεναν στη ζωή – η δουλειά μου ως νοσοκόμας και ο Ρόμπερτ. Δεν ήταν εύκολα, όμως ήταν όλα όσα είχα.

Έβρεχε καταρρακτωδώς όταν το τρένο έφτασε στον σταθμό του Πόρτσμουθ. Μια απ' αυτές τις καλοκαιρινές μπόρες που ρίχνει όταν αποφασίζω να φορέσω το καλύτερο φουστάνι μου για να κάνω καλή εντύπωση σε μια καινούρια δουλειά. Είχα τουλάχιστον την τύχη να μπορέσω να νοικιάσω μια άμαξα στον σταθμό. Παρόλο που κοίταζα από το παραθυράκι για να δω κάτι από τη γενέτειρά μου, που είχα να την επισκεφτώ από την κηδεία της μητέρας μου –επίσκεψη στην οποία κατάφερα να δω μόνο το νεκροταφείο–, δε διέκρινα σχεδόν τίποτα εξαιτίας της νεροποντής. Έμοιαζε με καταγιγιστικό λιθοβολισμό από φανατικούς. Το τέλος του κόσμου.

Ωστόσο τα θέατρα εξακολουθούσαν να ελκύουν κόσμο, και χρειάστηκε να περιμένουμε πέντε λεπτά για να μας αφήσει το πλήθος από τις στριμωγμένες ομπρέλες να περάσουμε μπροστά από την είσοδο του Βίκτορου, στη Βίκτορου Ρόουντ, όπου κατά τα φαινόμενα έπαιζαν κάποιο επιτυχημένο μελόδραμα.

Το Κλάρεντον Χάουζ ήταν μια τεράστια μουντζούρα που από το πίσω μέρος έβλεπε τη θάλασσα, περιστοιχισμένο από πράσινες μουντζούρες. Πρέπει να ήταν ωραίο με καλό καιρό. Είχα την εντύπωση πως θυμόμουν ένα τέτοιο κτίριο από τα νιάτα μου, με ολλανδέζικη πρόσοψη και δίριχτες στέγες. Υπέθεσα πως στο παρελθόν ανήκε σε κάποια ευγενή οικογένεια χρεοκοπημένη τώρα και, ανακαινισμένο πια, είχε μετατραπεί σε θεραπευτικό ίδρυμα για πλούσιους. Μπορεί η οικογένεια να είχε πουληθεί

στους παράνομους θεατρανθρώπους –έτσι μου έλεγε ο αδελφός μου ότι γινόταν με κάποιες χρεοκοπημένες οικογένειες–, αλλά ποιος ξέρει. Φανταζόμουν μια ήσυχη δουλειά, να φροντίζω έναν ιδιότροπο γέρο. Το είδος της δουλειάς για την οποία θεωρούσα τον εαυτό μου ειδικό.

Η άμαξά μου σταμάτησε στην καγκελόπορτα της μάντρας που περιστοίχιζε το οίκημα, όπου υπήρχε ένα καμπανάκι και μια ταμπέλα πλυμένη απ' τη βροχή: «ΚΛΑΡΕΝΤΟΝ ΧΑΟΥΖ. ΑΝΑΠΑΥΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ». Πλήρωσα τον αμαξά και του έδωσα και πουρμπουάρ για να μου μεταφέρει την αποσκευή μέχρι την είσοδο, όπου και πέρασε στα χέρια μου.

Από μικρή μού άρεσε το στιλπνό τρίχωμα των αλόγων όταν το στολίζει η βροχή, σαν να γυαλίζεις εβένινα έπιπλα, αλλά οι συνθήκες δε μου επέτρεπαν να απολαύσω το θέαμα καθώς ο καλός αμαξάς του Πόρτσμουθ έφευγε. Ένωσα μεγάλη μοναξιά κάτω από την ακατάλληλη ομπρελίτσα μου καθώς χτυπούσα το καμπανάκι. Φαντάστηκα πως δε θα έβγαινε κανείς, πως θα με άφηναν εκεί και τελικά η βροχή θα με διέλυε όπως αυτά τα κάστρα στην άμμο που φτιάχνουν τα παιδιά στην ακρογιαλιά.

Όλα είχαν ξεκινήσει άσχημα.

Έπρεπε να το σκεφτώ πως τα πράγματα, αν μη τι άλλο, θα χειροτέρευαν.

3

«Παναγίτσα μου, έχετε γίνει μούσκεμα, ουουουου! Θα σας δώσω κάτι να σκουπιστείτε!»

Αυτή που τελικά με εξυπηρέτησε ήταν μια χοντρή υπηρέτρια με γαλάζια στολή ονόματι Ενριέττα Ουόλτερς.

«Όμως όλοι με φωνάζουν Χέττι, ουουουου!» Γελούσε μέχρι που έγινε κατακόκκινη, λες και το να με βλέπει βρεγμένη ως το κόκαλο ήταν το πιο διασκεδαστικό πράγμα του κόσμου. Έδινε την εντύπωση ότι δίπλα της τα πάντα επιταχύνονταν. Τρέξαμε κάτω από την ομπρέλα της σ' ένα λασπωμένο μονοπάτι, διασχίσαμε μια λιτή και μουντή αίθουσα υποδοχής και τις κουζίνες που μύριζαν αφεψήματα και τηγανητά αυγά, και μπήκαμε σ' ένα μικροσκοπικό δωμάτιο που έμοιαζε με ιματιοθήκη. Η Χέττι μου έδωσε μια πετσέτα. Υπήρχε ένας ολόσωμος καθρέφτης και ράφια με μαύρες στολές και άσπρες ποδιές με μπούστο. Σκουπίστηκα όσο μπόρεσα με την πετσέτα, δίχως να βγάλω το φουστάνι. Ύστερα βάλθηκα να καθαρίζω τα μποτίνια μου από τη λάσπη.

Η Χέττι ερχόταν κάθε λίγο και με ρωτούσε αν χρειαζόμουν τίποτα. Ήταν μια γυναίκα μητρική. Ανακαλύψαμε αμέσως πως ήμασταν και οι δύο από το Πόρτσμουθ και, καθώς το μόνο που έμοιαζε να μας χωρίζει ήταν η δουλειά, την αφήσαμε κατά μέρος και κουβεντιάσαμε για θέατρο. Τα γεμάτα μάγουλά της κοκκίνισαν καθώς μου έλεγε –χαμηλόφωνα– ότι έπρεπε να πάω να δω την *Αυτοθυσία της Λούσυ*, ένα μελόδραμα που σημείωνε εξαιρετική επιτυχία στο Βίκτορυ. Οι συγκινήσεις του μελοδράματος είναι υπερβολικές για μένα. Της Χέττι, αντίθετα, της άρεσε να συγκινείται.

«Έριξα κλάμα, ουουουου, και γέλιο. Πολλές φορές έκλαιγα και γελούσα μαζί!»

«Είναι... σκανδαλιστικό;» ρώτησα με περιέργεια.

Με κοίταξε και κατένευσε πολύ αργά, αλλά σθεναρά. Με κάθε κούνημα του κεφαλιού της αυξανόταν το αίσθημά μου περί σκανδάλου. Ύστερα έσκυψε προς το μέρος μου και μου περιέγραψε πώς εμφανιζόταν η πρωταγωνί-

στρια σε μια σκηνή, τι της έκαναν και τι της φώναζε μια μερίδα του κοινού. Υποσχέθηκα πως θα το έβλεπα, πιο πολύ για να μη μου το διηγηθεί ολόκληρο.

Όταν τελείωσα με το σκούπισμα, κοιτάχτηκα στον καθρέφτη.

Πιο πολύ είδα την επιθυμία για μια καλή εμφάνιση παρά τίποτε άλλο – το θλιβερό μου καπελάκι, το καλύτερο φουστάνι μου μουσκεμένο, τις ρυτίδες του προσώπου μου τονισμένες, την τρουλωτή μου μύτη, τα πολύ κοντά το ένα στο άλλο μάτια μου. Ήμουν εγώ, όπως πάντα. Τουλάχιστον ήμουν καθαρή. Αυτό σίγουρα. Ή πλυμένη.

Ο λαιμός μου κάτω από το μαντίλι.

Ύστερα η Χέττι μου είπε:

«Τώρα πάμε... στο γραφείο του κυρίου Ουίντον!».

Είπε τόσο μακρόσυρτα το όνομα, «Ουίιιντον», που τρόμαξα πριν τον δω.

4

Το γραφείο, στην άλλη μεριά της αίθουσας υποδοχής, είχε στην πόρτα μια πλακέτα που έγραφε «ΦΙΛΟΜΟΝ ΟΥΪΝΤΟΝ, ΛΟΓΙΣΤΗΣ». Εκτός από το γραφείο του, υπήρχε άλλο ένα κάθετο στο δικό του, όπου καθόταν ο βοηθός του, ένας νέος με ξανθά μαλλιά και αγγελικό πρόσωπο ο οποίος συστήθηκε ως Τζίμμου Πίγκοτ. Έδειχνε πολύ ντροπαλός. Ο Ουίντον ήταν κοντός, γεροδεμένος, σπανός, με κοίλη φαλάκρα –σωστά το έγραφα, «κοίλη», βαθουλωτή στο κέντρο– που τη διέτρεχαν τρίχες σαν γραμμές από μελάνι. Δε μου είπε να καθίσω, φόρεσε κάτι ματογυάλια και άρχισε να γράφει ενώ μου έκανε ερωτήσεις. Δε διέφεραν και πολύ από εκείνες που είχα απαντήσει όταν

έστειλα τις συστάσεις μου, αλλά δε μ' ένοιαζε. Το καλό όταν επαναλαμβάνεις κάτι είναι ότι το έχεις ξανακάνει, έλεγε ο πατέρας μου.

«Ηλικία;»

«Σαράντα τεσσάρων, κύριε».

«Οικογενειακή κατάσταση;»

Αντιλήφθηκα ότι άγγιζα το μαντίλι στον λαιμό μου.

«Ανύπαντρη, κύριε».

Η συνείδησή μου πηγαινόφερνε τον Ρόμπερτ σαν φύκι που επιπλέει στην ακτή. Ήξερα πως δεν έπρεπε να τον αναφέρω. Αν δεν τον ανέφερα, δε θα τον σκεφτόμουν τόσο πολύ. Αν δεν τον σκεφτόμουν τόσο πολύ, ίσως τελικά να τον ξεχνούσα. Αν τον ξεχνούσα, ίσως να έπαυα να τον επιθυμώ.

Έλεγε τα συνήθη: την προηγούμενη διαμονή μου, την οικογένειά μου, τα θεατρικά μου γούστα – οπερέτα, δράμα και νούμερα του τσίρκου, απάντησα. Δεν αντέτεινε κάτι.

«Προϋπηρεσία;» είπε.

Μίλησα για τη δουλειά μου με αποκλειστικούς ασθενείς, αλλά υπέθεσα πως θα ήταν πλεονέκτημα να προσθέσω αυτό που είχα συμπεριλάβει στις συστάσεις μου: τα δύο χρόνια στο άσυλο ψυχοπαθών του Άσερτον, στο Ντάρτμουρ – θλιβερά διαβόητο, επειδή όλος ο κόσμος θα θυμάται ότι καταστράφηκε ολοσχερώς σε μια πυρκαγιά το 1872. Όμως ο Ουίντον στραβομουτσούνιασε.

«Το να έχετε δουλέψει σε άσυλο είναι και δεν είναι καλό, δεσποινίς ΜακΚάρεϋ».

Έμεινα να περιμένω την εξήγηση γι' αυτή τη μυστηριώδη φράση. Πρόσθεσε σε ακαδημαϊκό τόνο:

«Στο Κλάρεντον δεν έχουμε “ασθενείς”, αλλά “ενοίκους”. Έτσι πρέπει να τους αποκαλείτε. Κυρίους από

καλές οικογένειες που έρχονται στο Κλάρεντον για να ηρεμήσουν από το άγχος που τους προκαλεί η γεμάτη τεράστιες και σημαντικές ευθύνες ζωή τους. Καταλάβετε;».

«Ναι, κύριε».

Μάλιστα, αυτός ήταν ο όρος, τόσο απλά. Το κάθε μέρος έχει το λεξιλόγιό του, έλεγε ο πατέρας μου. Ωστόσο συμπεράνα πως, αφού με είχαν δεχτεί γνωρίζοντας την προϋπηρεσία μου σε άσυλο, τους ενδιέφερα.

Τελικά μου έδωσε κάτι χαρτιά. Ήταν οι όροι που ήδη ήξερα: ογδόντα λίρες τον μήνα, διατροφή, μπάνιο, μια καθαρή στολή και θέρμανση. Από εμένα προσδοκούσαν κόσμια συμπεριφορά, άψογη. Δεν επιτρεπόταν να συνάψω γάμο δίχως τη ρητή άδεια του διευθύνοντος γιατρού. Είχα δικαίωμα σε μισή μέρα ρεπό κάθε δύο εβδομάδες, αλλά έπρεπε να διευκρινίζω ποια θεατρική παράσταση θα πήγαινα να δω αν αποφάσιζα να το διαθέσω έτσι. Ιούνιος 1882. Ανν ΜακΚάρεϋ – η υπογραφή μου ήταν το όνομά μου με πολύ μικρά γραμματάκια, όπως αυτά που κάνω τώρα που γράφω. Ο Ουίντον σηκώθηκε αφού φύλαξε τα χαρτιά.

«Θα γνωρίσετε σε λίγο τον δόκτορα Πόνσονμπυ. Τώρα θα σας συστήσω τον ένοικό σας».

Ξαφνικά έμοιαζε νευρικός, σάμπως ο νεοφερμένος να ήταν ο ίδιος.

5

Ήταν λες και είχε γίνει μακελειό και προσπαθούσαν να σβήσουν τα ίχνη.

Καμαριέρες με γαλάζιες στολές έτριβαν τα πάντα σχεδόν με μανία, κουपाστές, πατώματα, τοίχους. Αργότερα

έμαθα πως στο Κλάρεντον ό,τι δεν ήταν ταπητοστρωμένο το έτριβαν ξανά και ξανά, σαν για να το τιμωρήσουν επειδή δεν ήταν απαλό.

«Η βροχή φταίει» είπε ο Ουίντον καθώς επιλέγαμε τα σκαλοπάτια που οδηγούσαν στο πάνω πάτωμα. «Τα πάντα λερώνονται».

Καθώς ανεβαίναμε, μου εξήγησε ότι το Κλάρεντον είχε δύο ορόφους με δέκα δωμάτια στον καθένα, πέντε σε κάθε πτέρυγα. Οι ένοικοι πλένονταν στο δωμάτιό τους, είτε με τη βοήθεια των νοσηλευτριών είτε όχι, και υπήρχε ένα κοινόχρηστο μπάνιο στο βάθος του διαδρόμου. Ήμασταν τέσσερις νοσηλεύτριες συν η προϊσταμένη, και υποτίθεται πως εγώ θα γνώριζα και θα απασχολούμουν όσο ήταν δυνατόν με τους ενοίκους της πτέρυγας που θα ήταν η δική μου – δυτική, πρώτος όροφος. Πρόσθεσε ότι γίνονταν δεκτοί μόνο άρρενες ένοικοι από καλές οικογένειες, όχι από μεσαίες ή κακές, ενώ αποκλείονταν οι θηλυκού γένους, ανεξάρτητα από την ποιότητα των οικογενειών τους.

«Δε δεχόμαστε γυναίκες» διευκρίνισε για να διαλύσει οποιαδήποτε αμφιβολία.

Ίσως αυτό τον έκανε να με ξανακοιτάξει από την κορυφή ως τα νύχια όταν φτάσαμε στον πρώτο όροφο. Σχεδόν φαντάστηκα πως θα έλεγε: «Και δε δεχόμαστε ούτε ελάχιστα ελκυστικές νοσηλεύτριες». Όμως όσον αφορά αυτό το τελευταίο ησύχασα αμέσως: Μας διέκοψε μια νοσηλεύτρια που έμοιαζε να καταλαμβάνει με το κορμί της τον διάδρομο που είχαμε μπροστά μας. Ήταν πιο χοντρή από τη Χέττι, αλλά πιο κοντούλα, πράγμα που, μαζί με την κατάμαυρη στολή –εκτός από τη σκούφια και την ποδιά–, την έκανε να μοιάζει με μπάλα που γλιστρούσε αθόρυβα μ' ένα μακρύ πούρο στην κορυφή της. Κρατού-

σε έναν δίσκο με γάζες και μια αρμαθιά κλειδιά κρεμόταν από την ποδιά της. Τα σφιγμένα χαρακτηριστικά στο κέντρο ενός κέρινου προσώπου, κάτω από την ψηλή της σκούφια, απείχαν παρασάγγες από εκείνα της κεφάτης Χέττι. Ο Ουίντον κι εκείνη κουβέντιασαν για λίγο χαμηλόφωνα για τους «ενοίκους» – «Μάθε τη λέξη, Άννι!». Ύστερα ο πρώτος έκανε τις συστάσεις.

«Η προϊσταμένη, η Μέρι Μπράντοκ. Η Ανν ΜακΚάρεϋ, η αντικαταστάτρια της Μπέττι».

Με κοίταξε με τα τεταμένα της χαρακτηριστικά δίχως να μου ανταποδώσει το χαμόγελο.

«Σε λυπάμαι!» είπε και συνέχισε τον δρόμο της.

Ο Ουίντον ανασήκωσε τους ώμους σαν να είχε συστήσει μια κάπως τολμηρή κόρη, της οποίας η υψηλή θέση στην οικογενειακή ιεραρχία ήταν πέραν πάσης αμφιβολίας.

«Πρέπει να συγχωρέσετε τη δεσποινίδα Μπράντοκ, ο κύριος Χ είναι κάπως περίεργος».

Δεν κατάλαβα το όνομα. Ίσως να ήταν κάποιος ξένο επίθετο. Όμως δεν μπόρεσα να τον ρωτήσω τίποτ' άλλο γιατί απομακρύνθηκε προς την κατεύθυνση από την οποία είχε έρθει η νοσηλεύτρια, που αναμφίβολα θα ήταν η δυτική πτέρυγα που μου είχαν αναθέσει. Στη μια πλευρά υπήρχαν κλειστές πόρτες, και στην άλλη τζαμαρίες που έβλεπαν στη λεωφόρο Κλάρενς και σε όλο το Πόρτσμουθ, μες στη μουντάδα απ' τη βροχή. Φαντάστηκα ότι τα δωμάτια των ενοίκων θα είχαν θέα στη θάλασσα. Ο Ουίντον στάθηκε στην τελευταία πόρτα –αφού μου έδειξε το πολυτελές κοινόχρηστο μπάνιο στο βάθος–, χτύπησε ελαφρά μερικές φορές και άνοιξε δίχως να περιμένει να του απαντήσει κανείς.

Και, ω του θαύματος, μίλησε προς το εσωτερικό με μια

φωνή εντελώς διαφορετική από την προηγούμενη του σοβαρού υπαλλήλου και του αυστηρού ανακριτή.

Ηχούσε σχεδόν μελωδική, απαλή, σαν να μιλούσε σε μωρό.

«Κύριε Χ... ήρθε η καινούρια σας νοσοκόμα!»

Και, καθώς μιλούσε, παραμέρισε και με προσκάλεσε να περάσω.

Αλλά δεν το έκανα.

Το δωμάτιο ήταν θεοσκότεινο.

ΤΟ ΜΑΤΙ ΤΟΥ ΠΟΡΤΣΜΟΥΘ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Η αυτοδυσία της Λούσου,

μελόδραμα σε τρεις πράξεις του Τζ. Π. Ουίλφορντ.
Θέατρο Βίκτορυ

... και η Λούσου Σίμονς (μεγάλη ερμηνεία από τη δεσποινίδα Κένταλ), με μια απίστευτη στολή καμαριέρας (μόνο κορδέλες και φιόγκοι σ' όλο της το κορμί, *μόνο κορδέλες και φιόγκοι!*), υπακούει σε κάθε έμβιο πλάσμα – στους κυρίους, στους γιους των κυριών, στους προσκεκλημένους και στους φίλους, στον σκύλο και στον γάτο, στους ποντικούς, στους ζητιάνους των δρόμων (όλοι τους ερμηνευμένοι από ηθοποιούς)... Όμως, όταν ένας θείος της Λούσου πεθαίνει στην Αμερική και η πρωταγωνίστριά μας κληρονομεί την περιουσία του, ντυμένη τώρα με γούνες και ψηλές μαύρες μπότες, κοιτάζεται στους καθρέφτες και δίνει εντολές στον εαυτό της... Νοσταλγεί τον ηθοποιό Έντουιν Νογκς, έναν απ' τους ζητιάνους, που χοροπηδούσε ως το ταβάνι καθώς έλυne τόσο επιδέξια το ζωνάρι του... Ο Έντουιν, όπως θα θυμάται το κοινό του Πόρτσμουθ, ήταν ένας πραγματικός ζητιάνος και σκοτώθηκε σε μια συμπλοκή μ' έναν άλλο αλήτη την περασμένη εβδομάδα...

X. Σράιμπερ